

قابلیت‌ها و محدودیت‌های ابزارهای بهینه‌سازی انرژی در مرحله طراحی معماری

۱ وحید بختیاری، ۲ ربیما فیاض *

چکیده

ابزارهای بهینه‌سازی به عنوان راهی در جهت رسیدن به پاسخ مطلوب در زمینه کاهش مصرف انرژی در ساختمان، کاربردهای وسیعی یافته‌اند. این مقاله به بررسی ابزارهای بهینه‌سازی در ترکیب بانرم‌افزارهای شبیه‌سازی انرژی ساختمان به عنوان ابزاری قدرتمند در مراحل مختلف طراحی می‌پردازد. این تحقیق دارای ماهیت علمی کاربردی است و محدودیت‌ها و قابلیت‌های الگوریتم‌های بهینه‌سازی در ابتدای فرایند طراحی به منظور کاهش میزان مصرف انرژی در ساختمان را ارزیابی می‌کند. به این منظور ابزارهای پرکاربرد شبیه‌سازی و بهینه‌سازی انرژی در ساختمان به منظور تحلیل جایگاه و خلأهای استفاده از الگوریتم‌های بهینه‌سازی در فرایند طراحی و شبیه‌سازی مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته‌اند. به این منظور، نخست پنج نرم‌افزار پرکاربرد موجود در زمینه طراحی، بهینه‌سازی و شبیه‌سازی انرژی ساختمان با مطالعه اسناد و مدارک موجود شناسایی شدند. سپس، برای بررسی تطبیقی این نرم‌افزارها معیارهایی تعریف شد و با استفاده از آن‌ها مشکلات و قابلیت‌های نرم‌افزارهای موجود مورد تحلیل قرار گرفت. نتیجه تحقیق حکایت از آن دارد که این گونه روش‌ها بسیاری از مشکلات طراحی و بهره‌برداری را حل کرده‌است و در بسیاری از مطالعات فاصله معناداری میان یک طراحی بهینه و طراحی پایه (قبل از بهینه‌سازی) را نشان داده‌است. هرچند یافته‌ها نشان از فاصله میان نیازهای طراحان در پژوهش‌های حرفه‌ای و قابلیت‌های ابزارهای موجود دارد. همچنین عدم آموزش و مهارت آفرینی در جامعه معماری باعث می‌شود تا استفاده از این ابزارهای نوین در فرایند طراحی معماری بسیار محدود باشد. این خود یکی از مشکلات عمده بر سر راه بهره‌گیری از بهینه‌سازی در فرایند طراحی معماری است. از این رو لازم است نسبت به گسترش دانش بهینه‌سازی مبتنی بر نیاز و توانایی معماران اقدامات مدونی در سطح کلان آموزشی و حرفه‌ای صورت پذیرد.

تاریخ دریافت:

۱۳۹۷/۳/۷

تاریخ پذیرش:

۱۳۹۷/۱۰/۳۰

کلمات کلیدی:

مصرف انرژی،
نرم‌افزارهای
بهینه‌سازی،
طراحی معماری

v_bakhtyari@ut.ac.ir

fayaz@art.ac.ir

۱. دانشجوی دکتری معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر

۲. دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر (نویسنده مسئول)

۱. مقدمه

در آینده، مجموعه دست‌اندرکاران طراحی و ساخت ساختمان با آیین‌نامه‌ها و استانداردهایی مواجه خواهند شد که هدف از تدوین آن‌ها به صفر رساندن مصرف انرژی ساختمان است. به عنوان مثال، مطابق با طرحی که در کشورهای اروپایی به تصویب رسیده است از سال ۲۰۲۰ لازم است تا ساختمان‌های جدید و یا ساختمان‌های موجودی که بازسازی کلی می‌شوند، مصرف انرژی نزدیک به صفر داشته باشند. همچنان که انتظار از ساختمان‌های پر بازده افزایش می‌یابد و شکل بلند پروازانه‌ای به خود می‌گیرد، پیچیدگی و تعداد اقداماتی که باید در طراحی ساختمان لحاظ شود نیز افزایش پیدا می‌کند (Athienitis, O'Brien, 2015: 7).

بدین ترتیب برای پاسخگویی به انتظارت جدید، نیاز به تغییر شیوه طراحی و استفاده از ساختمان، امری ناگزیر تلقی می‌شود. بدان معنی که انتخاب بین گزینه‌های مختلف شیوه‌ای متهورانه به خود می‌گیرد تا بتواند از عهده حجم زیاد و پیچیدگی فراوان مسائل مرتبط به برآید. روشن است که با تأثیر متقابل بخش‌های مختلف ساختمان بر یکدیگر مانند هندسه، پوسته، تأسیسات و سیستم‌های کنترل به جای بررسی جداگانه هر یک از این اجزا، لازم است تمامی بخش‌ها به صورت هم‌زمان و در حالت کنش متقابل تحلیل شوند تا گزینه مطلوب حاصل آید (Brown et al., 2010:5). یکی از روش‌ها برای رسیدن به این هدف استفاده از بهینه‌سازی^۱ عملکرد ساختمان به شیوه ریاضی است که در تعامل با نرم افزارهای شبیه‌سازی^۲ ساختمان قرار گرفته‌اند. با این روش، تحلیل انتخاب بهینه یا نزدیک به بهینه برای دست‌بابی به هدفی مشخص ممکن می‌شود؛ یعنی یافتن گزینه‌ای با کمترین هزینه چرخه عمر، کم‌ترین هزینه سرمایه‌گذاری و در عین حال تأمین‌کننده بیشترین آسایش (Hayter et al., 2000: 4).

-
1. Optimization
 2. Simulation

با وجود قابلیت‌های مهمی که بهینه‌سازی برای رسیدن به طرح ساختمانی با مصرف انرژی نزدیک به صفر دارد، اما هنوز استفاده از آن در مرحله آزمایش و تحقیق است. مهم‌ترین دلایل این امر عبارت است از: ضعف ابزارهای مناسب برای انجام بهینه‌سازی؛ محدودیت‌های موجود در زمان و نیروی متخصص؛ و نیاز به اشراف کامل بر مسئله‌مانند محدودیت‌ها، تابع هدف و فهرست دقیق راه‌حل‌های موجود. هدف این مقاله مقایسه توانایی‌های جدیدترین نرم‌افزارهایی است که ممکن است در طراحی ساختمان‌های با مصرف انرژی نزدیک به صفر مورد استفاده قرار گیرند. بدین ترتیب می‌توان به نیازهای متخصصین طراحی ساختمان به نرم‌افزارها و ابزارهای تحلیلی پی برد.

۲. بهینه‌سازی عملکرد ساختمان

بهینه‌سازی عملکرد ساختمان به فرایندی اطلاق می‌شود که هدف آن انتخاب بهترین راه حل برای رسیدن به طرح یا حل مشکلی خاص در ساختمان از میان گزینه‌های موجود است. طراحی فرایندی است برای رسیدن به پاسخ مناسب در شرایطی که کاهش مصرف انرژی یکی از اهداف طراحی ساختمان باشد، می‌توان با استفاده از شیوه‌های بهینه‌سازی، معماران را در طی این فرایند کمک کرد. فرایند بهینه‌سازی در چارچوب مجموعه‌ای از معیارهای عملکردی و محدودیت‌ها یا متغیرهای وابسته به اجرا در می‌آید. این معیارها را که به صورت توابع ریاضی نشان داده می‌شوند، تابع هدف می‌خوانند. بهینه‌سازی خودکار انرژی در ساختمان ترکیبی از انواع مختلف الگوریتم‌های بهینه‌سازی و نرم‌افزارهای شبیه‌سازی است که هر کدام از آن‌ها برای بهینه کردن یک یا چند عامل طراحی به کار گرفته می‌شود.

تحقیقات متعددی در زمینه به کارگیری روش‌های بهینه‌سازی در ساختمان برای رسیدن به بهترین جواب در جنبه‌های خاصی از طراحی انجام پذیرفته‌است. در جدول (۱) پارامترهایی که در این پژوهش‌ها به عنوان هدف بهینه‌سازی (تابع هدف) مورد بررسی قرار گرفته‌اند ارائه شده‌است.

جدول ۱. توابع هدف بهینه‌سازی در تحقیقات پیشین

پژوهش	پارامترهای مورد بررسی
Kämpf, Robinson 2010	فرم و جانمایی ساختمان هندسه، موقعیت و میزان سطوح شفاف
Rapone, Saro 2012	جنس و لایه‌بندی اجزای تشکیل دهنده بنا
Andersen et al. 2008	استفاده از نور روز و کنترل هوشمند سایه‌بان‌ها
Stephan et al. 2009	استراتژی‌های تهویه طبیعی
Jedrzejuk, Marks 2002	شکل و ساختار عملکردی ساختمان به عنوان منبع حرارت
Fong et al. 2006	گرمایش، تهویه و تعیین ظرفیت سیستم‌های تهویه مطبوع
Kolokotsa et al. 2002	پارامترها و یا استراتژی‌های کنترل سیستم تهویه مطبوع
Lee et al. 2011	آسایش حرارتی
Wright et al. 2008	پیکربندی و طراحی سیستم تهویه مطبوع
Liu, Henze 2006	مدیریت منابع انرژی و تنظیم خودکار مدل
Hamdy et al. 2009	بهینه‌سازی هم‌زمان اجزای پوسته و سیستم تهویه مطبوع
Brownlee, Wright 2012	بهینه‌سازی هم‌زمان سازه، ظرفیت سیستم تهویه مطبوع و سامانه نظارت و کنترل
Hamdy et al. 2013	بهینه‌سازی هم‌زمان سازه، اجزای تهویه مطبوع و سیستم‌های تأمین انرژی ساختمان
Caldas 2001; Nielsen; Wetter 2004	رساله دکتری بر روی رویکردهای استفاده از بهینه‌سازی در ساختمان

مأخذ: نتایج تحقیق

البته در بین مواردی که در جدول (۱) به آنها اشاره شد، تفاوت‌های چشم‌گیری از نظر نوع بهینه‌سازی مورد استفاده وجود دارد. برخی از آن‌ها از الگوریتم‌هایی با چند هدف^۱ استفاده کرده‌اند اما سایرین حالت‌های تک هدفه^۲ را به کار برده‌اند. در الگوریتم‌های تک هدفه تنها یک تابع هدف (به

1. Multiple objective optimization
2. Single objective optimization

عنوان مثال میزان مصرف انرژی) به عنوان هدف بهینه‌سازی تعیین می‌شود. اما در الگوریتم‌های چند هدفه امکان تعیین چند تابع هدف (انرژی، آسایش حرارتی، عمر مفید بنا و...) وجود دارد. در برخی موارد، کل حالت‌های موجود مورد بررسی قرار گرفته‌است اما در تعدادی دیگر از الگوریتم‌های تصادفی^۱ استفاده شده‌است. اندازه و پیچیدگی دامنه جستجو برای رسیدن به پاسخ‌ها نیز طیف بسیار وسیعی دارد. در برخی مطالعات از ابزارهای پیشرفته و با جزئیات زیاد برای شبیه‌سازی استفاده کرده‌اند. اما در دسته‌ای دیگر روش‌های ساده‌سازی شده به کار گرفته شده است.

۳. الگوریتم‌های مورد استفاده در بهینه‌سازی ساختمان

بهینه‌سازی کل یک ساختمان مسئله‌ای پیچیده است. از این جهت که تعداد متغیرها بسیار زیاد و در عین حال گسسته و غیرخطی هستند. همچنین ویژگی‌های محدود کننده زیادی بر آن‌ها حاکم است. محبوب‌ترین روش‌های بهینه‌سازی چند هدفه به طور کلی در سه دسته کلی طبقه بندی می‌شوند:

۱. الگوریتم‌های شمارشی و مبتنی بر بررسی کلیه حالت‌های ممکن^۲؛
۲. الگوریتم‌های قطعی^۳؛
۳. الگوریتم‌های تصادفی.

روش‌های شمارشی برای جستجو در بین متغیرهای گسسته کاربرد دارند و کل جواب‌های موجود را بررسی کرده و بهترین جواب را بر می‌گزینند. استفاده از این روش‌ها از نظر محاسباتی بسیار پرهزینه و زمان‌بر بوده و به همین دلیل برای جستجو در یک فضای پاسخ وسیع مناسب نیستند. دو نوع از این الگوریتم‌ها عبارتند از گرادیان و بدون گرادیان. به عنوان مثال، الگوریتم Jeeve-Hooke یکی از این الگوریتم‌ها است. استفاده از این الگوریتم برای به حداقل رساندن انرژی مصرفی ساختمان تحت سناریوهای مختلف و ویژگی‌های متفاوت استفاده شده‌است (Emmerich et al. 2008). همچنین در پژوهش دیگری محققان با استفاده از روش شمارشی برای به دست آوردن تأثیر جهت قرارگیری ساختمان بر میزان مصرف انرژی، کلیه حالت‌های ممکن در جهت‌گیری یک ساختمان در شهر اصفهان را مورد مطالعه قرار دادند (جهان بخش و غفار زاده، ۱۳۹۶).

1. Stochastic algorithms
2. Enumerative algorithms
3. Deterministic algorithms

به طور کلی روش‌هایی که به جواب قطعی می‌رسند در تابع سنجش خود نیازمند برخی ویژگی‌های ریاضی هستند. از گرادیان تابع هدف برای هدایت جستجو استفاده می‌شود. اگر مثلاً به علت ناپیوستگی تابع هدف، مشتق آن قابل محاسبه نباشد، این روش‌ها اغلب با مشکل روبرو می‌شوند. بنابراین برای مسائلی با ساختار غیر پیوسته، بهینه‌سازی‌های مرتبط با سیستم‌های تهویه مطبوع، مسائلی حاوی ویژگی‌های محدودکننده زیاد و همچنین بهینه‌سازی‌های چند هدفه مناسب نیستند. برای حل این موارد از الگوریتم‌های تصادفی استفاده می‌شود. برتری تصادفی، وابستگی اندک آن‌ها به ویژگی‌های ریاضی برای حل مسائل بهینه‌سازی است. برخی از الگوریتم‌های تصادفی رایج عبارتند از: تبرید تدریجی شبیه‌سازی شده^۱، جستجوی ممنوعه^۲، کولونی‌مورچگان^۳، ازدحام ذرات^۴ و الگوریتم ژنتیک^۵ (Holland 1992).

استفاده از این الگوریتم‌ها در تحقیقات متعددی به چشم می‌خورد. به عنوان نمونه، در تحقیقی با اضافه کردن اجزای تصادفی به الگوریتم جستجو، چینش بادبندها در یک ساختمان با فرم آزاد مورد مطالعه قرار گرفت (Baldock et al. 2005). در یک مطالعه دیگر الگوریتم کولونی مورچگان برای رسیدن به یک راه حل متعادل برای کاهش مصرف انرژی روشنایی، بهبود عملکرد حرارتی، دید و هزینه برای طراحی یک نمای پانلی به کار گرفته شده است (Shea et al. 2006). در تحقیق دیگری از قابلیت‌های بهینه‌سازی چند هدفه ازدحام ذرات برای بهینه‌سازی گرمایش و سیستم تهویه مطبوع در یک ساختمان اداری استفاده شده است (Kusiak et al. 2011).

به جز موارد ذکر شده، در ۱۰ سال گذشته گرایش به سمت استفاده از الگوریتم ژنتیک برای بهینه‌سازی ساختمان و سیستم تأسیسات تهویه مطبوع، روند رو به رشدی داشته است. الگوریتم ژنتیک پر بازده‌ترین الگوریتم تصادفی برای بهینه کردن مسائلی است که دارای فضای پیچیده‌ای هستند و تابع هزینه آنها دارای نوسان است (Mitchell 1998). الگوریتم ژنتیک بر خلاف بسیاری دیگر از

-
1. Annealing
 2. Tabu search
 3. Ant colony
 4. Particle swarm
 5. Genetic algorithms

الگوریتم‌های مشابه از یک نقطه برای جستجو در فضای پاسخ استفاده نمی‌کند. بلکه با در نظر گرفتن نقاط زیادی در دامنه پاسخ‌ها شانس گرفتار شدن در پاسخ‌های بهینه محلی را که ممکن است سایر روش‌ها را دچار مشکل کند، کاهش می‌دهد. استفاده از الگوریتم ژنتیک و به کمک ایده پارتو به صورت گسترده‌ای در موضوعات انرژی و ساختمان به کار گرفته شده‌اند (Magnier, Haghghat 2010). براساس مطالعات زیتزلر (Zitzler et al. 2000) و دب (Deb et al. 2002) به نظر می‌رسد یک مدل پیشرو از این الگوریتم با عنوان NSGA-II کارآمدتر از سایرین است. از این الگوریتم به منظور یافتن راه حل بهینه برای کاهش مصرف انرژی در عین رسیدن به حداقل سرمایه‌گذاری یا افزایش آسایش حرارتی استفاده شده‌است (Loonen et al. 2011). NSGA-II می‌تواند یکی از بهترین الگوریتم‌های بهینه‌سازی برای توابع چند هدفه و چند متغیره در ساختمان و سیستم‌های تهویه مطبوع باشد. هرچند با توجه رفتار تصادفی آن، در موارد نادری در رسیدن به منحنی بهینه پارتو، نا موفق عمل کند. یکی از روش‌های جلوگیری از توقف وهم‌گرا شدن زود هنگام عملیات بهینه‌سازی در این روش، بالا بردن تعداد تکرارها است. با توجه به اینکه شبیه‌سازی ساختمان معمولاً زمان بر است افزایش تعداد تکرارها نمی‌تواند عملی باشد. اضافه کردن مراحل که طی آن‌ها از شبیه‌سازی دقیق استفاده می‌شود و همچنین تعیین برخی استراتژی‌ها در الگوریتم NSGA-II می‌تواند به افزایش سرعت محاسبات و کاهش دفعات تکرار شبیه‌سازی کمک کند و از طرفی اطمینان از درست بودن نتایج را بالا ببرد (Hamdy et al. 2011a).

۴. ابزارهای بهینه‌سازی

ابزارهای بهینه‌سازی در ساختمان می‌توانند به دو دسته کلی تقسیم شوند. ابزارهای مستقلی که صرفاً عملیات بهینه‌سازی را انجام می‌دهند و ابزارهای بهینه‌سازی که بر مبنای یک نرم‌افزار شبیه‌ساز مشخص ساخته شده‌اند. تعداد ابزارهای دسته اول چندان زیاد نیست.

پر کاربردترین آن‌ها در مقالات و مطالعات صورت گرفته عبارت‌اند از جن‌آپت^۱، متلب^۱، مدفرانتیر^۲ و تاپگوی. استفاده از ابزارهای دسته دوم در ده سال گذشته با توجه به پیشرفت‌ها در تولید نرم‌افزارهای

شبیه‌ساز، افزایش یافته است. از این میان، دو ابزار که بیشترین استفاده را در مطالعات اخیر داشته‌اند عبارت‌اند از بی آپت^۳ و آپت‌ای پلاس^۴. لازم به ذکر است که با گسترش استفاده از ابزارهای مدل‌سازی پارامتری، ارتباط میان نرم‌افزارهای شبیه‌سازی انرژی با ابزارهای مدل‌سازی هندسی ساختمان تسهیل شده‌است. از جمله پر استفاده‌ترین ابزارهای طراحی پارامتری عبارتند از: افزونه گرسه‌پایر^۵ در نرم افزار راینو^۶ و همچنین داینامو^۷ در نرم‌افزار رویت^۸. از طرفی ایجاد قابلیت‌های استفاده از الگوریتم‌های بهینه‌سازی در نرم‌افزارهای طراحی پارامتری به شکل فزاینده‌ای رو به گسترش است. اما از آنجا که الگوریتم‌های بهینه‌سازی که به ابزارهای طراحی پارامتری اضافه شده‌اند در هماهنگی کامل با نرم‌افزارهای شبیه‌سازی انرژی نیستند، و عموماً برای مقاصد دیگری همچون فرم‌یابی هندسی و... طراحی شده‌اند؛ ضعف و قوت آن‌ها برای بهینه‌سازی انرژی در ساختمان چندان روشن نیست. به همین دلیل از بررسی آن‌ها در این نوشتار خودداری شده‌است.

۴-۱. نرم‌افزار جن آپت

جن آپتیک نرم‌افزار مستقل بهینه‌سازی است که توسط موسسه LBNL^۹ ساخته شده‌است. جن آپتیک نرم‌افزار عمومی بهینه‌سازی است که می‌تواند به همه نرم‌افزارهای شبیه‌سازی که ورودی و خروجی آن‌ها به شکل متن است، متصل گردد. به عنوان مثال نرم‌افزارهای اسپارک^{۱۰}، ترنسیس^{۱۱} و انرژی پلاس^{۱۲} یا هر نرم‌افزاری که با این خاصیت به وسیله کاربر نوشته شود (Wetter, 2000: 7). این ابزار قابلیت استفاده از انواع الگوریتم‌های بهینه‌سازی را دارد. متغیرهایی که به وسیله جن آپت محاسبه می‌شوند می‌توانند پیوسته یا گسسته باشند. حالت مدولار، انعطاف‌پذیری و توانایی در انتخاب

1. MATLAB
2. ModeFrontier
3. BeOpt
4. Opt-E-Plus
5. Grasshopper
6. Rhino
7. Dynamo
8. Revit
9. National Renewable Energy Laboratory
10. SPARK
11. TRNSYS
12. EnergyPlus

استراتژی‌های مختلف بهینه‌سازی، این نرم‌افزار را به یک ابزار قدرتمند تبدیل کرده‌است، اما از نظر قابلیت‌های گرافیکی دارای ضعف است. این نرم‌افزار برای حل مسائلی که تابع هدف آن‌ها از نظر محاسباتی پر هزینه هستند و مشتق آن‌ها قابل حصول نیست ساخته شده است. بنابراین برای مسائل خطی، مسائل از درجه دوم و مسائلی که شیب (گرادیان) تابع هدف آن‌ها موجود است، مناسب نیست. در این ابزار، متغیرها می‌توانند پیوسته، گسسته و یا ترکیبی از هر دو باشند. محدودیت‌های متغیرهای وابسته نیز با استفاده از توابع جریمه^۱ یا مانع شونده^۲ می‌تواند اعمال شود. جن‌آپت دارای الگوریتم‌های یک بعدی و چند بعدی است. هرچند کتابخانه خود نرم‌افزار شامل الگوریتم‌های چند هدفه نمی‌شود. جن‌آپت این قابلیت را دارد تا در رایانه‌هایی که پردازشگرهای متعددی دارند چند شبیه‌سازی را به صورت همزمان انجام دهد (Coffey et al., 2010: 6). نداشتن رابط گرافیکی کاربرپسند و همچنین عدم توانایی در تولید نمودارهای متنوع از خروجی‌ها، از جمله نقاط ضعف این نرم‌افزار است. همچنین الگوریتم‌های بهینه‌سازی در جن‌آپت به راحتی قابل اصلاح و تغییر نیستند. جن‌آپت در مورد توان محاسباتی و پارامترهای قابل بهینه‌سازی وابسته به نرم‌افزار شبیه‌سازی است که به آن متصل می‌شود.

۴-۲. نرم‌افزار متلب

برای آنکه تعداد شبیه‌سازی‌ها کاهش یافته و اطمینان بیشتری از نتایج شبیه‌سازی وجود داشته باشد، لازم است میان یک نرم‌افزار شبیه‌ساز معتبر و یک ابزار بهینه‌سازی قابل اطمینان ارتباط برقرار شود. در مورد طراحی ساختمان، با توجه به اینکه تعداد متغیرهای طراحی معمولاً زیاد است و طبیعت فضای پاسخ (خطی یا غیر خطی بودن آن) قابل شناسایی نیست، ابزارهای بهینه‌سازی باید قابلیت دسترسی به انواع الگوریتم‌ها را برای پاسخگویی به نیاز مسئله داشته باشند. این قابلیت در نرم‌افزار Matlab فراهم شده‌است. این نرم‌افزار با وجود ابزارها و الگوریتم‌های متعدد و قابل اعتماد خود قادر است تا به بهینه‌سازی انواع مسائل با ماهیت‌های مختلف بپردازد. به علاوه کاربر می‌تواند از تمامی توابع موجود در Matlab برای رسیدن به تجزیه و تحلیل مطلوب خود استفاده نماید (Shi, 2011: 13).

-
1. Penalty functions
 2. Barrier functions

جعبه ابزار بهینه‌سازی Matlab الگوریتم‌های متعددی را برای حل مسائل در اختیار کاربر قرار می‌دهد. این الگوریتم‌ها قادر هستند مسائل دارای محدودیت یا بدون محدودیت پیوسته یا گسسته را حل کنند. در زمینه خطی و غیرخطی بودن و یا یک یا چند هدفه بودن مسئله بهینه‌سازی نیز در Matlab محدودیتی وجود ندارد. این موضوع آزادی عمل وامکانات گسترده‌ای برای به‌کارگیری و ترکیب انواع روش‌های بهینه‌سازی را برای کاربر فراهم می‌آورد.

در کنار این قابلیت‌ها باید توجه داشت که نرم‌افزار Matlab به صورت ویژه برای شبیه‌سازی انرژی در ساختمان ساخته نشده‌است. بنابراین استفاده از آن نیازمند داشتن اطلاعات نسبتاً زیاد و تخصصی در مورد برنامه‌نویسی رایانه‌ای است. بدیهی است که قابلیت‌های شبیه‌سازی و پارامترهای قابل بهینه‌سازی وابسته به نرم‌افزار شبیه‌سازی است که به آن متصل می‌شود.

۳-۴. نرم‌افزار مدفرانتیر

مدفرانتیر یک نرم‌افزار چند رشته‌ای و چند هدفه است که می‌تواند از الگوریتم‌های پیچیده برای رسیدن به پاسخ بهینه استفاده کند. حتی زمانی که این الگوریتم‌ها با یکدیگر در تناقض باشند یا در زمینه‌هایی که برای آن‌ها طراحی شده‌اند متفاوت باشند. این نرم‌افزار قابلیت اتصال به بسته‌های مختلف نرم‌افزاری با قالب‌های مختلف ورودی و خروجی را دارد. همانند: انرژی پلاس، ای‌اس‌پی‌آر^۱، فلونت^۲ و متلب. زمانی که داده‌ها وارد نرم‌افزار شد، کاربر می‌تواند با استفاده از ابزارهای فراوانی که در اختیار دارد به تحلیل نتایج بپردازد. جعبه ابزارهای بسیار متنوعی که نرم‌افزار در اختیار کاربر قرار می‌دهد او را قادر می‌سازد تا محاسبات پیچیده آماری و جلوه‌های گرافیکی مورد نظر خود را بر روی داده‌ها اعمال کند. این ابزار به وسیله ژینگ برای به‌دست آوردن بهترین استراتژی عایق کاری برای به حداقل رساندن بار تهویه مطبوع ساختمان به کار گرفته شد (Xing, 2011: 9). همچنین این نرم‌افزار به وسیله واحد سیستم و انرژی دانشگاه صنعتی آیندهون هلند مورد استفاده قرار می‌گیرد (Hoes et al., 2011: 4).

-
1. ESP-r
 2. Flovent

با وجود ویژگی‌های مناسب مدفرانتیبر این نرم‌افزار هنوز در رابطه با عملیات پسا پردازش دارای ضعف‌هایی است و امکان تولید بسیاری از نمودارها را از اطلاعات خروجی نمی‌دهد. همچنین رابط کاربری این نرم‌افزار چندان قدرتمند نیست.

۴-۴. نرم‌افزار آپت‌ای پلاس

آپت‌ای پلاس ابزاری است که توسط مؤسسه NREL ساخته شده‌است و از موتور انرژی پلاس برای شبیه‌سازی استفاده می‌کند. آپت‌ای پلاس روش‌های جستجوی مختلف برای رسیدن به طراحی بهینه ساختمان از نظر میزان مصرف انرژی می‌پردازد (L. Herrmann, 2010: 9). چارچوب برنامه بر مجموعه‌ای از فایل‌های ورودی و خروجی انرژی پلاس به همراه برخی روال‌های کامپیوتری که از قالب xml برای انتقال اطلاعات استفاده می‌کنند، استوار است. کاربر می‌تواند به جای دستکاری مستقیم فایل ورودی انرژی پلاس پارامترهای مورد نظر خود را در یک فایل xml اصلاح کند. این برنامه یک ابزار مستقل نیست با این حال می‌تواند با مقایسه گزینه‌های مختلف، به کمک طراح آمده و او را به سمت خلق یک ساختمان پر بازده از نظر مصرف انرژی هدایت کند. گرافیک رابط کاربری نرم‌افزار دارای محدودیت‌هایی است و بهینه‌سازی چند شاخه‌ای را پشتیبانی نمی‌کند. از محدودیت‌های دیگر این نرم‌افزار می‌توان به اختصاصی بودن آن برای ویژگی‌های منطقه آمریکای شمالی اشاره کرد. آپت‌ای پلاس تاکنون به وسیله محققان مؤسسه NREL و برخی دیگر از جمله هرمان و لانگ مورد استفاده قرار گرفته‌است (Christensen et al., 2004: 6; Long et al., 2010: 10).

۴-۵. نرم‌افزار بی‌آپت

بی‌آپت ابزار دیگری است که به وسیله مؤسسه NREL ساخته شده‌است. هدف این نرم‌افزار حرکت در مسیر طراحی ساختمان انرژی صفر است. این کار از طریق تشخیص طراحی بهینه از میان گزینه‌هایی صورت می‌گیرد که از قبل برای برنامه تعریف شده است. نرم‌افزار به کاربر اجازه می‌دهد تا از میان انتخاب‌های موجود در بخش‌های مربوط به پوسته ساختمان و سیستم‌های تهویه مطبوع، گزینه مطلوب را برگزیند. محاسبه و انتخاب در این نرم‌افزار بر اساس شاخصی که کاربر تعیین می‌کند یا یکی از

مناطق اقلیمی امریکا انجام می‌شود. بی‌آپت به عنوان موتور محاسباتی می‌تواند از دی او ای-۲^۱ ترنسیس استفاده کند. بهینه‌سازی در این نرم‌افزار با استفاده از روش‌های متعددی انجام می‌شود. فرایند بهینه‌سازی با هدف کاهش هزینه، کاهش مصرف انرژی و استفاده از سامانه‌های فتوولتائیک انجام می‌شود. نرم‌افزار در زمینه دامنه جواب‌های پیشنهادی و توابع هدف قابل انتخاب دارای محدودیت است. همچنین این برنامه براساس شرایط آمریکای شمالی طراحی شده‌است (Anderson et al., 2006: 18).

به عنوان موتور محاسباتی، متغیرهای ساختاری همچون پنجره و دیوار به عنوان ورودی برای تحلیل انرژی در نرم‌افزار دی او ای-۲ استفاده می‌شود. از ترنسیس برای محاسبات خورشیدی استفاده می‌گردد. اخیراً از انرژی پلاس هم برای تحلیل انرژی و هم محاسبات تابشی آفتاب استفاده شده‌است. باید توجه داشت که هدف از بی‌آپت تمرکز بر رسیدن به یک جواب بهینه نهایی نیست. بلکه کاربر را در مسیر طراحی بهینه قرار می‌دهد. به طوری که بتواند بین پاسخ‌های مناسب، مطلوب‌ترین آن‌ها را برای شرایط مورد نظر خود انتخاب کند. ترکیب این برنامه با نرم‌افزار اسکچ‌آپ که یک ابزار گرافیکی طراحی است، ساختن مدل ساختمانی را بسیار ساده کرده‌است. بی‌آپت به کاربر این امکان را می‌دهد تا به سرعت و به صورت گرافیکی فضای طراحی را بسازد. اما در عوض به دلیل اینکه در نتیجه نهایی، کاربر مجبور به انتخاب از میان گزینه‌های از پیش تعریف شده است و همچنین با توجه به عدم توانایی در به کارگیری طیف وسیعی از توابع هدف، محدودیت‌هایی ایجاد می‌شود (Antoniou, Lu, 2007: 8-10).

۵. معیارهای مقایسه نرم‌افزارهای بهینه‌سازی انرژی در ساختمان

به منظور تعیین معیارهای مقایسه نرم‌افزارهای بهینه‌سازی در ابتدا لازم است انتظاراتی که از چنین نرم‌افزارهایی وجود دارد مورد بررسی قرار گیرد. از این رو پژوهش‌هایی که محققان مختلف در رابطه با نیازمندی‌های این گونه ابزارها انجام داده‌اند به طور خلاصه ارائه می‌شود.

موانع موجود بر سر راه کارایی انرژی و طراحی به شرح زیر است (Welle et al. 2011):

۱. سرعت تحلیل انرژی؛
 ۲. دقت در انتقال مدل معماری به مدل تحلیلی؛
 ۳. سازگاری مدل معماری با مدل تحلیلی؛
 ۴. سازگاری مدل تحلیلی با محاسبات همزمان چند شاخه‌ای؛
 ۵. سرعت شبیه‌سازی مدل تحلیلی؛
 ۶. هماهنگی ورودی و خروجی‌های مدل تحلیلی؛
- آتیا و همکاران نیازهای نرم‌افزارهای شبیه‌سازی انرژی را در گام‌های ابتدایی فرایند طراحی به صورت زیر دسته‌بندی کرده‌اند (Attia et al. 2012):
۱. تعریف هندسه در نرم‌افزارهای شبیه‌سازی؛
 ۲. تعریف ورودهای نرم‌افزارهای شبیه‌سازی؛
 ۳. تأمین اطلاعات مفید در مرحله‌ی تصمیم‌گیری؛
 ۴. ارزیابی و مقایسه عملکرد انرژی ساختمان؛
 ۵. تفسیر نتایج؛
 ۶. تکرار هوشمندانه

بامبارکر و پرسک در مورد نیازهای معماران در استفاده از نرم‌افزارهای شبیه‌سازی در مراحل ابتدایی طراحی تحقیقی را با استفاده از تحلیل پرسشنامه و مصاحبه‌هایی که حاصل کارهای محققان دیگری بود، انجام دادند. نتایج کار آنها به شرح زیر است:

نیازهایی که از طریق پرسشنامه حاصل شده‌است: ۱. قابلیت‌های نرم‌افزارهای شبیه‌ساز برای کمک به تصمیم‌گیری؛ ۲. ایجاد آگاهی از نحوه‌ی کارکرد و روش استفاده از نرم‌افزارهای شبیه‌ساز انرژی؛ ۳. درک تفاوت فرایند شبیه‌سازی انرژی و فرایند طراحی معماری و نحوه ساده‌سازی مدل در مراحل اولیه طراحی؛ ۴. هماهنگی با نیازهای معمار در ابتدای فرایند طراحی. برای دستیابی به اهداف پژوهش و درک بهتر از محدودیت‌های این دو فرایند، محققان آزمایشی را ترتیب دادند. در این آزمایش نتایج مشابه با موارد مطرح شده به دست آمد و علاوه بر آن دیده شد که: ۱. راهنماهای بسیار محدودی وجود دارند که به معماران در جهت استفاده از نرم‌افزارهای شبیه‌ساز در ابتدای فرایند طراحی کمک

کنند. ۲. خود انتخاب نرم‌افزار مناسب هم موضوع مهمی است و نیاز به راهنمایی دارد (Bambardekar, Poerschke 2009: 13-14).

به جز موارد بالا، نیازهای دیگری در زمینه قابلیت‌های نرم‌افزارهای شبیه‌سازی برای ورود به مراحل ابتدایی طراحی مطرح است. تحقیقات زیادی نشان می‌دهد که بیشتر نرم‌افزارهای موجود برای استفاده در گام‌های نخست فرایند طراحی، لازم است در یک چرخه تولید بازخورد و تغییر سریع فرم قرار بگیرند (Schlueter, Thesseling 2009: 11).

با توجه به دست‌آوردهای پژوهشگران مختلف در مورد محدودیت‌های ابزارهای شبیه‌سازی و نیازهای معماران، این نیازها در شش دسته تقسیم‌بندی شده‌اند.

۵-۱. گستره پایگاه داده نرم‌افزار و سهولت دسترسی به آن

یکی از نکاتی که در کارایی نرم‌افزارهای شبیه‌سازی کاربرد دارد جامعیت پایگاه داده‌ی آن‌ها است. این پایگاه می‌تواند در تعریف مناسب متغیرهای مدل نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد و نیازهای کاربر در این رابطه را در خود نرم‌افزار برطرف کند. موضوع گستره پایگاه داده و سهولت دسترس به آن خود به زیرشاخه جامع بودن پایگاه داده و استفاده هوشمند و خودکار از اطلاعات موجود در مراحل مختلف مدل‌سازی و طراحی تقسیم می‌شود.

۵-۲. قابلیت اتصال با دیگر ابزارها

امکان دریافت و ارسال اطلاعات میان ابزار بهینه‌سازی انرژی با دیگر نرم‌افزارها اعم از نرم‌افزارهای مدل‌سازی هندسی و ابزارهای شبیه‌سازی دیگر، معیار دیگری است که بر کارایی ابزار بهینه‌سازی تأثیر به‌سزایی دارد.

۵-۳. رابط کاربری

برای استفاده هرچه بهتر از ابزار بهینه‌سازی انرژی مخصوصاً به منظور استفاده معماران، لازم است محیطی کاربرپسند برای شبیه‌سازی ساختمان و تعریف پارامترهای آن وجود داشته باشد.

۴-۵. قابلیت نمایش گرافیکی و قابل فهم خروجی‌های ابزار (پساپردازش)^۱

ارائه خروجی‌های گرافیکی کمک شایانی به درک و تحلیل نتایج فرایند بهینه‌سازی می‌کند. لذا دارا بودن قابلیت ایجاد نمودارهای مختلف و نمایش نمودارهای متفاوت، بر میزان کارایی نرم‌افزار اثر چشمگیری می‌گذارد. زیر شاخه‌های قابلیت‌های پس‌پردازشی عبارتند از: تولید نمودارهای خطی و میله‌ای برای نمایش نتایج محاسبات؛ ترسیم نمودار پارتو فرانتیر به منظور درک شرایط بهینه میان گزینه‌های موجود؛ قابلیت گرفتن خروجی‌هایی با قالب‌های متفاوت از نتایج شبیه‌سازی.

۵-۵. پارامترهای بهینه‌سازی

پارامترهای بهینه‌سازی دارای سه زیر شاخه هستند: (۱) پارامترهای مربوط به موتور بهینه‌سازی که عبارتند از: الگوریتم‌های بهینه‌سازی، تنظیمات الگوریتم‌ها و قابلیت تغییر آن‌ها، قابلیت محاسبات موازی؛ (۲) پارامترهای مربوط به متغیرهای بهینه‌سازی که عبارتند از: توانایی بهینه‌سازی سرمایه‌ش، گرمایش، روشنایی، تهویه طبیعی و سیستم‌های تهویه مطبوع؛ (۳) امکان تعیین متغیرها به وسیله کاربر.

۶-۵. سادگی کاربرد برای معماران

منظور از استفاده ساده برای معماران، عدم نیاز به دانش و مهارتی فراتر از آن چیزی است به صورت معمول در اختیار معماران قرار دارد. از آن جمله می‌توان به وجود توان برنامه نویسی رایانه‌ای و تنظیم و انتخاب کردن الگوریتم‌ها برای مقاصد خاص نام برد.

۶. مقایسه نرم‌افزارهای بهینه‌سازی

در جدول (۲) خلاصه نتایج مقایسه میان قابلیت‌های ابزارهای بهینه‌سازی بر اساس معیارهای ذکر شده، ارائه شده است:

1. Post processing

جدول ۲. مقایسه قابلیت‌های مختلف ابزارهای شبیه‌سازی

ابزارهای بهینه‌سازی					معیار	
سیستم آباتی	آ.ا. ن	م.ا. ن	ا. ن	آ. ن	زیرشاخه‌ها	عنوان اصلی
محدود	دارد	وابسته	وابسته	وابسته ^۱	جامع بودن پایگاه داده	گستره پایگاه داده نرم‌افزار و سهولت دسترسی به آن
ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	استفاده هوشمند و خودکار از اطلاعات	
ندارد	محدود	دارد	دارد	دارد	--	قابلیت اتصال با دیگر ابزارها
دارد	دارد	محدود	ندارد	ندارد	--	رابط کاربری
ندارد	ندارد	ندارد	دارد	ندارد	تولید نمودارهای خطی و میله‌ای	پساپردازش
دارد	دارد	دارد	دارد	دارد	ترسیم نمودار پارتو فرانتیر	
دارد	دارد	دارد	دارد	دارد	قابلیت گرفتن خروجی‌هایی با قالب‌های متفاوت از نتایج شبیه‌سازی	

۱. وابسته به نرم‌افزاری که به آن متصل می‌شوند.

ابزارهای بهینه‌سازی					معیار	
سیستم	تولید	مصرف انرژی	تولید	تولید	زیرشاخه‌ها	عنوان اصلی
ندارد	محدود	دارد	دارد	دارد	انتخاب الگوریتم‌های بهینه-سازی	پارامترهای بهینه‌سازی
ندارد	محدود	دارد	دارد	ندارد	تنظیمات الگوریتم‌ها و قابلیت تغییر آن‌ها	
دارد	دارد	دارد	دارد	دارد	قابلیت محاسبات موازی	
دارد	دارد	دارد	دارد	دارد	توانایی بهینه‌سازی سرمایه‌ش	
دارد	دارد	دارد	دارد	دارد	توانایی بهینه‌سازی گرمایش	
ندارد	ندارد	وابسته	وابسته	وابسته	توانایی بهینه‌سازی روشنایی	
محدود	محدود	وابسته	وابسته	وابسته	توانایی بهینه‌سازی تهویه طبیعی	
ندارد	ندارد	دارد	دارد	دارد	امکان تعیین متغیرها به وسیله کاربر	
ندارد	ندارد	محدود	دارد	محدود	نیاز به توان برنامه نویسی	سادگی کاربرد برای معماران
ندارد	ندارد	دارد	دارد	دارد	نیاز به انتخاب و تنظیم الگوریتم‌ها	

مأخذ: نتایج تحقیق

با توجه به مقایسه صورت گرفته در جدول (۲) در میان نرم‌افزارهای بررسی شده، در رابطه با موضوع استفاده "هوشمند و خودکار از اطلاعات" هیچ یک از ابزارها توانایی لازم را ندارند و این موضوع یکی از ضعف‌های عمومی آن‌ها است. همچنین روشن است که نرم‌افزارهایی که به صورت

مجزا از نرم افزار شبیه سازی طراحی شده اند و به فراخور نیاز به نرم افزارهای شبیه سازی متصل می شوند (جن آیت، متلب، مدفرانتیر) انعطاف پذیری بیشتری دارند و نیز قابلیت های گسترده تری در زمینه بهینه سازی در آن ها به چشم می خورد اما از طرفی به کارگیری آن ها نیازمند تخصص بیشتر و در برخی موارد همچون نرم افزار Matlab دانش کافی در زمینه برنامه نویسی است. از سوی دیگر نرم افزارهایی مثل بی آیت و آیت ای پلاس که بیشتر بر رابط کاربری و ساده شدن عملیات بهینه سازی تمرکز دارند، از تنوع لازم در ابزارها و پارامترهایی که قابلیت بهینه شدن دارند، برخوردار نیستند. به این ترتیب روشن است که استفاده از نرم افزارهای بهینه سازی با قابلیت بالا عموماً از دایره توان علمی و مهارتی معماران خارج است. به نظر می رسد برای غلبه بر این مشکل دو راه در پیش رو قرار دارد: اول، اینکه ابزارهایی برای معماران و در دامنه توان آن ها طراحی شود. در حال حاضر این نوع تلاش ها به تولید نرم افزارهایی مانند بی آیت و آیت ای پلاس منتهی شده است که دامنه کاربرد و انعطاف بسیار محدودی دارد. دوم، افزایش مهارت و دانش معماران متناسب با ابزارهای جدید است. این موضوع یا باید با افزایش دانش خود معمار انجام شود یا در فرایند طراحی، مشاوره متخصص در زمینه بهینه سازی به خدمت گرفته شود. در شرایط فعلی چنین به نظر می رسد که هیچ یک از ابزارهای موجود مجموعه نیازهای طراحان را به صورت کامل پوشش نمی دهد. بنابراین کاربر لازم است دست به انتخاب زده و با توجه به نیازهای خود ابزار مناسب را برگزیند و مسئله مشخص خود را با استفاده از آن حل نماید. مشکلی که در این رابطه مطرح است اینکه کار با هر یک از ابزارهای معرفی شده نیازمند آموزش و مهارت است. از آنجا که هیچ یک از این ابزارها کامل نیستند این احتمال همیشه وجود دارد که ابزار انتخاب شده توانایی حل مشکل را در مراحل بعدی نداشته باشد و فرایند آموزش برای ابزار دیگری تکرار شود که این خود موجب افزایش زمان و هزینه خواهد شد. از سوی دیگر برای حل مسائل دیگر کاربر، معمولاً لازم است از سایر ابزارها استفاده نماید. در صورتی که کاربر بخواهد ابزاری با انعطاف پذیری بالا همچون Matlab را برگزیند و کمترین محدودیت را در حل مسئله داشته باشد، نیازمند توانایی بالا در زمینه برنامه نویسی رایانه ای خواهد بود به گونه ای که عملاً بتواند ابزار مورد نیاز خود را تولید نماید. نتیجه اینکه در شرایط کنونی آموزش و مهارت در جامعه معماری کنونی مستلزم تحول در زمینه استفاده از ابزارهای نوین است. همان گونه که با ورود رایانه به عرصه طراحی، آموختن نحوه استفاده از آن به جزء لاینفکی از آموزش معماری تبدیل شده است. اکنون لازم است تا شیوه

استفاده از رایانه فراتر رفته و مهارت طراحان ساختمان در زمینه الگوریتم‌ها، زبان‌های برنامه‌نویسی و منطق بهینه‌سازی افزایش یابد.

۷. نتیجه گیری و پیشنهادات

در این مقاله به بررسی قابلیت‌ها و محدودیت‌های استفاده از روش‌های بهینه‌سازی در مرحله طراحی ساختمان‌ها پرداخته شد. سپس ابزارهایی که بیشترین کاربرد را به این منظور دارند مورد مطالعه قرار گرفتند. براساس مطالعات انجام شده، با الگوریتم‌های تکاملی می‌توان مسائل پیچیده مربوط به طراحی پوسته ساختمان، سیستم‌های تهویه مطبوع و انرژی‌های تجدیدپذیر را بهینه‌سازی کرد؛ در صورتی که الگوریتم‌های دیگر این قابلیت را ندارند. این الگوریتم‌ها به جستجو در فضای راه‌حل‌های امکان پذیر می‌پردازند و در فرایند آزمون و خطا و بر اساس منطقی که بر مبنای آن طراحی شده‌اند به سمت جواب بهتر حرکت می‌کنند در بسیاری از الگوریتم‌های موجود می‌توان اهداف متعددی برای مسئله در نظر گرفت به عنوان مثال هم‌زمان هم افزایش آسایش حرارتی به عنوان هدف مد نظر باشد و هم کاهش مصرف انرژی و در عین حال سرمایه‌گذاری برای این اقدامات حداقل شود. در این شرایط بهینه‌سازی به سمت پاسخی خواهد رفت که تعادلی را بین خواسته‌های مطرح شده ایجاد کند. این موضوع در مراحل اولیه به طراح ساختمان کمک ویژه‌ای می‌کند و او را در یافتن پاسخ بهینه یاری می‌نماید. البته در این راستا محدودیت‌ها و خلأهایی وجود دارد. به عنوان مثال عدم وجود قطعیت در مرحله طراحی به خصوص در مراحل ابتدایی آن موجب می‌شود آنچه قرار است بهینه‌سازی شود مبهم باشد و این موضوع بهینه‌سازی را مشکل و گاهی غیر ممکن می‌کند. مسئله بعد عدم اطمینان از رسیدن به بهترین جواب است. این عارضه به دلیل ماهیت تصادفی بودن روش‌های تکاملی بهینه‌سازی است. البته با مقایسه میان نتایج حاصل از بهینه‌سازی و مقایسه با قبل از آن، تفاوت محسوسی دیده می‌شود. بنابراین مؤثر بودن بهینه‌سازی امری روشن است و بهترین بودن جواب در این راستا اهمیت ویژه‌ای ندارد. از دیگر محدودیت‌های موجود در استفاده از این روش‌ها در طراحی، ضعف ابزارها و افراد متخصص برای استفاده از آن در مراحل مختلف طراحی است. از جمله این ضعف‌ها می‌توان به محدودیت پارامترهای قابل بهینه‌سازی، ضعف در رابط کاربری و در برخی موارد نیاز به دانش و مهارت زیاد در امر برنامه‌نویسی رایانه‌ای اشاره کرد. در میان موارد یاد شده، عدم وجود دانش و مهارت معماران در زمینه برنامه‌نویسی رایانه‌ای و الگوریتم‌های بهینه‌سازی، یک ضعف کلیدی محسوب

می‌شود. چرا که در صورت وجود چنین دانش و مهارتی بسیاری از مواردی که به عنوان ضعف نرم‌افزارها از آن‌ها یاد شد (همچون رابط کاربری نامناسب، خروجی گرافیکی، ارتباط نرم‌افزارها، تنوع استفاده از الگوریتم‌ها و محدودیت پارامترهای قابل محاسبه) دیگر موضوعیت نخواهند داشت. به این ترتیب به نظر می‌رسد تقویت این مهارت‌ها در معماران گام مؤثری در زمینه استفاده از ابزارهای بهینه‌سازی در فرایند طراحی معماری خواهد بود.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نگارنده اول با عنوان «تدوین چارچوب استفاده از ابزارهای شبیه‌سازی انرژی در گام‌های ابتدایی فرایند طراحی معماری» به راهنمایی نگارنده دوم و مشاوره دکتر فرزین فردانش در دانشگاه هنر تدوین شده‌است.

منابع

- [۱] جهان بخش، حیدر و آریتا غفارزاده (۱۳۹۶). "بررسی رابطه و میزان تأثیر تابش خورشیدی بر بدنه ساختمان در تعیین جهت‌گیری بنا با هدف کاهش مصرف انرژی نمونه موردی: ساختمان مسکونی در اصفهان". نشریه انرژی ایران. ۲۰(۲)، صص ۸۵-۱۰۱.
- [2] Andersen M., Kleindienst S., Yi L., Lee J., Bodart M. and B. Cutler (2008). "An Intuitive Daylighting Performance Analysis and Optimization Approach". Building Research & Information, 36(6), pp. 593-607.
- [3] Anderson R., Christensen C. and S. Horowitz (2006). "Program Design Analysis using BEopt Building Energy Optimization Software: Defining a Technology Pathway Leading to new homes with Zero Peak Cooling Demand (No. NREL/CP-550-39821)". National Renewable Energy Lab.(NREL), Golden, CO (United States).
- [4] Antoniou A., and W.S. Lu (2007). Practical Optimization: Algorithms and Engineering Applications. Springer Science & Business Media.
- [5] Athienitis A.K. and W. O'Brien (Eds.). (2015). "Modeling, design, and Optimization of net-zero Energy Buildings". Berl Ernst & Sohn.
- [6] Attia S., Beltrán L., De Herde A. and J. Hensen (2009). "Architect friendly": A Comparison of ten different building Performance Simulation Tools. Proceedings of 11th International Building Performance Simulation Association Conference and Exhibition". International Building Performance Simulation Association (IBPSA).

- [7] Attia Shady, Gratia Elisabeth, Herde André de and L.M. Hensen Jan (2012). "Simulation-based Decision Support Tool for Early Stages of Zero-energy Building Design". *Energy and Buildings*, No. 49, pp. 2–15.
- [8] Attia Shady and Herde André de (2011). "Early Design Simulation Tools for net-zero Energy Buildings: a Comparison of ten tools". *Conference Proceedings of 12th International Building Performance Simulation Association*.
- [9] Baldock Robert, Shea Kristina and Eley Damian (2005). "Evolving Optimized Braced Steel Frameworks for Tall Buildings using Modified Pattern Search". *Computing in Civil Engineering*, pp. 1–12.
- [10] Bambardekar Suhas and Poerschke Ute (2009). *The Architect as the Performer of Energy Simulation in the Early Design Stage*. *Building Simulation*, pp. 1306–1313.
- [11] Brown C., Glicksman L. and M. Lehar (2010). "Toward Zero Energy Buildings: Optimized for Energy use and Cost, Simbuild 2010". *Fourth national conference of IBPSA-USA, New York City, New York*.
- [12] Brownlee Alexander E. I. and A. Wright Jonathan (2012). *Solution Analysis in multi-objective Optimization*.
- [13] Caldas Luisa (2001). "An Evolution-based Generative Design System: Using Adaptation to Shape Architectural form". *Massachusetts Institute of Technology*.
- [14] Christensen C., Barker G. and S. Horowitz (2004). "A Sequential Search Technique for Identifying Optimal Building Designs on the Path to Zero net Energy. In *Proceedings of the Solar Conference*". *American Solar Energy Society; American Institute Of Architects*, pp. 877-882.
- [15] Deb Kalyanmoy, Pratap Amrit, Agarwal Sameer and Meyarivan TAMT (2002). "A fast and Elitist Multiobjective Genetic Algorithm: NSGA-II. In *IEEE Transactions on Evolutionary Computation*. 6(2), pp. 182–197.
- [16] DOE (2012). "Energy Software Dictionary. U.S. Department of energy". Available online at http://apps1.eere.energy.gov/buildings/tools_directory/.
- [17] Emmerich M.T.M., Hopfe C.J., Marijt R., Hensen J.L.M., Struck C. and P. Stoelinga (2008). "Evaluating Optimization Methodologies for Future Integration in Building Performance Tools". *Proceedings of the 8th Int. Conf. on Adaptive Computing in Design and Manufacture (ACDM)*, vol. 29, p. 7.
- [18] Fong K.F., Hanby V.I. and T.T. Chow (2006). "HVAC System Optimization for Energy Management by Evolutionary Programming". *Energy and Buildings* 38(3), pp. 220–231.
- [19] Hamdy Mohamed, Hasan Ala and Kai Siren (2009). A Combination of Optimization Algorithms for a Multi-objective Building Design Problem. In : *IBPSA*". *11th International Building Performance Simulation Association Conference, Glasgow-UK*.
- [20] Hamdy Mohamed, Hasan Ala and Siren Kai (2011a). Applying a multi-objective optimization approach for the design of low-emission cost-effective dwellings. *Building and Environment* 46 (1), pp. 109–123.
- [21] Hamdy, Mohamed; Hasan, Ala; Siren, Kai (2011b). Impact of adaptive thermal comfort criteria on building energy use and cooling equipment size

- using a multi-objective optimization scheme. *Energy and Buildings* 43 (9), pp. 2055–2067. DOI: 10.1016/j.enbuild.2011.04.006.
- [22] Hamdy M., Hasan A. and K. Siren (2013). "A Multi-stage Optimization Method for Cost-optimal and Nearly-zero-energy Building Solutions in Line with the EPBD-recast 2010". *Energy and Buildings*, No. 56, pp. 189–203.
- [23] Hayter Sheila, Torcellini Paul, Hayter Richard B. and R. Judkoff (2000). *The Energy Design Process for Designing and Constructing High-performance Buildings*. World Congress, Napoli.
- [24] Hoes P., Trcka M., Hensen J.L.M., Bonnema B. Hoekstra (2011). *Optimizing Building Designs Using a Robustness Indicator with Respect to user Behavior*. Building Simulation Proceedings of the 12th Conference of the International Building Performance Simulation Association, pp. 1710–1717.
- [25] Holland John Henry (1992). *Adaptation in Natural and Artificial Systems: an Introductory Analysis with Applications to Biology, Control and Artificial Intelligence*: MIT press.
- [26] Jedrzejuk Hanna, Marks Wojciech (2002). "Optimization of Shape and Functional Structure of Buildings as well as Heat Source Utilization Example". *Building and Environment*, 37(12), pp. 1249–1253.
- [27] Kämpf Jérôme Henri and D. Robinson (2010). "Optimisation of Building the form for Solar Energy Utilization using Constrained Evolutionary Algorithms". *Energy and Buildings*, 42(6), pp. 807–814.
- [28] Kayo Genku and Ooka Ryoza (2010). "Building Energy System Optimizations with the Utilization of Waste Heat from Cogeneration by means of Genetic Algorithm". *Energy and Buildings*, 42(7), pp. 985–991.
- [29] Kolokotsa D., Stavrakakis G.S., Kalaitzakis K. and D. Agoris (2002). "Genetic Algorithms Optimized Fuzzy Controller for the Indoor Environmental Management in Buildings Implemented using PLC and local Operating Networks". In *Engineering Applications of Artificial Intelligence*. 15(5), pp. 417–428.
- [30] Kusiak Andrew, Xu Guanglin, Tang Fan (2011). Optimization of an HVAC System with a Strength Multi-objective Particle-swarm Algorithm. In *Energy*, 36(10), pp. 5935–5943.
- [31] Lam K.P., Huang Y.C. and C. Zhai (2004). *Energy Modeling Tools Assessment for Early Design Phase*, Final Report. In Center for Building Performance and Diagnostics School of Architecture, Carnegie Melon University.
- [32] Lee Wen-Shing, Chen Yi-Ting, Kao Yucheng (2011). "Optimal Chiller Loading by Differential Evolution Algorithm for Reducing Energy Consumption". In *Energy and Buildings*, 43(2-3), pp. 599–604.
- [33] Lin Shih-Hsin Eve (2014). *Designing-in performance: energy simulation feedback for early-stage design decision making*: University of Southern California.
- [34] Liu Simeng, Henze Gregor P. (2006). "Experimental Analysis of Simulated Reinforcement Learning Control for Active and Passive Building Thermal Storage Inventory". In *Energy and Buildings*, 38(2), pp. 148–161.

- [35] Long Nicholas, Hirsch Adam, Lobato Chad, Macumber Daniel (2010). Commercial Building Design Pathways Using Optimisation Analysis. In ACEEE Summer Study Pacific Grove, California August, pp. 15–20.
- [36] Loonen RCGM, Trecka M. and J. Hensen (2011). Exploring the Potential of Climate Adaptive Building Shells. Building Simulation 2011: 12th Conference of International Building Performance Simulation Association, (14-16 November), pp. 2148–2155.
- [37] Magnier Laurent and Haghghat Fariborz (2010). "Multiobjective Optimization of Building Design using TRNSYS Simulations, Genetic Algorithm and Artificial Neural Network". In Building and Environment, 45(3), pp. 739–746.
- [38] MathWorks (2018). MATLAB. Programming Environment for Algorithm Development, Data. Version R2017B. Natick, MA: The MathWorks. Available online at: https://www.mathworks.com/products.html?s_tid=gn_ps.
- [39] Mela Kristo, Tiainen Teemu and Heinisuo Markku (2012). "Comparative Study of Multiple Criteria Decision-making Methods for Building Design". Advanced Engineering Informatics, 26(4), pp. 716–726.
- [40] Mitchell Melanie (1998). An introduction to genetic algorithms: MIT press.
- [41] Nielsen, Toke Rammer: Optimization of buildings with respect to energy and Indoor Environment. Ph.D. Dissertation, Technical University of Denmark, online at: <http://www.byg.dtu.dk/upload/institutter/byg/publications/rapporter/byg-r036.pdf>, [accessed 22 January 2012].
- [42] Rapone Gianluca and Saro Onorio (2012). "Optimisation of Curtain Wall Façades for Office Buildings by means of PSO Algorithm". In Energy and Buildings. No. 45, pp. 189–196.
- [43] Riether G. and T. Butler (2008). Simulation Space-a new design Environment for Architects. 26th eCAAD Conference proceedings. Muyelle, M., ed., Antwerp, Belgium.
- [44] Schlueter Arno and F. Thesseling (2009). "Building Information model-based energy/exergy Performance Assessment in Early Design Stages". Automation in Construction, 18(2), pp. 153–163.
- [45] Shea Kristina, Sedgwick Andrew and G. Antonunnto (2006). "Multicriteria Optimization of Paneled Building Envelopes Using Ant Colony Optimization. in Ian F. C. Smith (Ed.). Intelligent Computing in Engineering and Architecture". Springer Berlin Heidelberg, pp. 627–636.
- [46] Shi Xing (2011). "Design Optimization of Insulation Usage and Space Conditioning load using Energy Simulation and Genetic Algorithm". Energy, 36(3), pp. 1659–1667.
- [47] Snyman Jan A. (2005). Practical Mathematical Optimization. An Introduction to Basic Optimization Theory and Classical and New Gradient-based Algorithms / by Jan A. Snyman. New York: Springer (Applied optimization, v. 97).
- [48] Stephan Louis, Bastide Alain, Wurtz Étienne and Souyri Bernard (2009). "Ensuring Desired Natural Ventilation Rate by Means of Optimized Openings. Proc. of the 11th IBPSA Conference", Glasgow, Scotland, pp. 2282–2288.

- [49] Welle Benjamin, Haymaker John and Rogers Zack (2011). "ThermalOpt: A Methodology for Automated BIM-based Multidisciplinary Thermal Simulation for use in Optimization Environments". *Building Simulation*, No.4, pp. 293–313.
- [50] Wetter Michael (2004). *Simulation-based building energy optimization*. University of California, Berkeley.
- [51] Weytjens Lieve, Attia Shady, Verbeeck Griet and Herde André de (2011). "The 'architect-friendliness' of six Building Performance Simulation Tools: a Comparative Study". *International Journal of Sustainable Building Technology and Urban Development*. 2(3), pp. 237–244.
- [52] Wright Jonathan, Zhang Yi, Angelov Plamen, Hanby Victor and R. Buswell (2008). "Evolutionary Synthesis of HVAC System Configurations: Algorithm Development (RP-1049)". *HVAC&R Research*, 14(1), pp. 33–55.
- [53] Wright Jonathan A. and Mourshed Monjur (2009). *Geometric Optimization of Fenestration*. Eleventh International IBPSA Conference Glasgow, Scotland.
- [54] Zhang Yi (2009). *Parallel Energyplus and the Development of a Parametric Analysis Tool*. Eleventh International IBPSA Conference Glasgow, Scotland.
- [55] Zitzler E., Deb K. and L. Thiele (2000). "Comparison of multiobjective Evolutionary Algorithms: Empirical Results". *Evolutionary computation*, 8(2), pp.173-195.